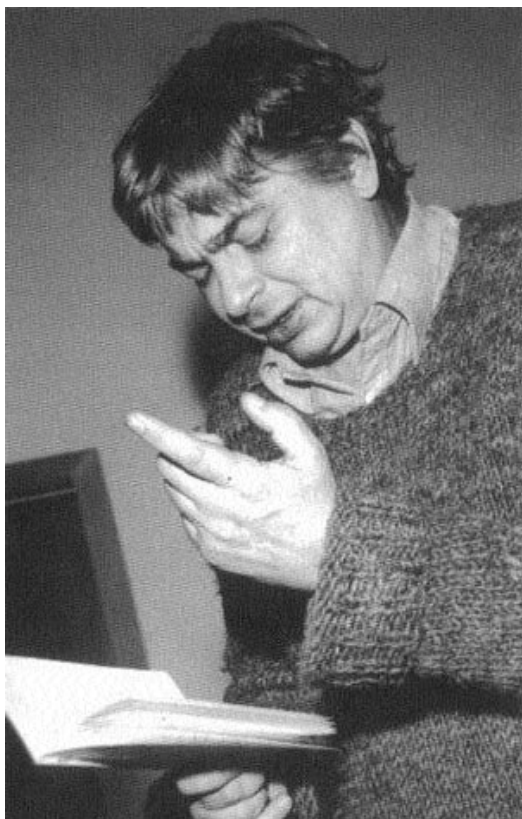

NICHITA STĂNESCU - IDOLUL ȘI SIMBOLUL UNEI GENERAȚII

Mihai BANDAC*

Key words: Nichita Stănescu, poet, symbol.

„Mulți, foarte mulți oameni ar dori să scrie măcar un singur vers ca **Mihai Eminescu**, dar nimeni, absolut nimeni, n-ar accepta să trăiască măcar o singură zi din viața lui”
Nichita Stănescu

La sfârșitul anilor '60, la cenaclul **Nicolae Labiș** al Uniunii Scriitorilor, aveam să-l văd pentru prima dată pe **Nichita Stănescu**. Era alături de **Ioan Alexandru**, **Gheorghe Pituș**, **Marin Sorescu**, **Gabriela Melinescu**, **Cezar Baltag**, **Fănuș Neagu**, **Ileana Mălăncioiu**, **Ion Lăncrăjan**, **Constanța Buzea**, **Petru Popescu**, **Adrian Păunescu**, **Dumitru Țepeneag**, **Sânziana Pop**, **Grigore Hagi**, **Constantin Abăluță**, **Iosif Naghiu**, etc.

Apărea însă foarte rar și de fiecare dată stârnea rumoare printre participanți, cei din sală sau cei de la masa prezidiului.

În februarie 1970, grație unui gest entuziast al prietenei sale, poetesa **Smaranda Jelescu**, aveam să-l întâlnesc, în casa altei poetese dragă lui, **Vera Lungu**, să-l cuceresc, recitându-i *Moartea căprioarei*, *Primele iubiri*, *Eu sunt spiritul adâncurilor* ale genialului **Nicolae Labiș**, sau *Sora mea*, a mai tânărului său confrate **Ioan Alexandru** și să mă ia cu el, acasă în Drumul Taberei unde îl aștepta cea mai mare iubire a vieții lui, o altă distinsă, îndrăgită și foarte frumoasă poetesă, **Gabriela Melinescu**.

După o noapte fantastică, în care, spre disperarea iubitei nerăbdătoare să rămână singură cu idolul ei – rătăcit prin Bucureștiul troienit preț de trei zile – și în care la cererea lui, am recitat acompaniat la chitară poeziile pe care le știam și le iubeam – nici una de a sa – am adormit amândoi pe mocheta din bucătărie unde l-am și părăsit dimineața, pentru a pleca să-mi țin cursurile de la Facultate.

A doua zi, am avut marea surpriză, să mă trezesc cu el, la atelierul aflat în același cartier, în fruntea unui alai de scriitori și să petrecem o fabuloasă zi de iarnă. La despărțire, mi-a cerut chitara cu care-l acompaniasem și mi-a dedicat în versuri, gândurile și sentimentele ce i le provocasem. Nu știam desigur atunci, că ea, chitara respectivă, va deveni piesă de muzeu.

Avea să revină de multe ori în acel atelier. Deobicei primăvara, de Paști, sau la începutul verii – acolo era foarte răcoare – și mai ales la început de toamnă, când pe 5 octombrie, cu ocazia aniversării zilei mele de naștere, începea **Bandaciada** – cum îi spunea el perioadei cuprinse între această dată și 8 noiembrie, ziua Sfinților Arhangheli **Mihail și Gavril**, când ea se încheia.

* Artist plastic, București.

La solicitarea marelui actor și dascăl, **Octavian Cotescu**, invitat să se întâlnească cu studenții din anii III de la actorie și regie de teatru, se dovedea de fiecare dată, un pedagog forte inspirat, nunațat și convingător. Au rămas memorabile: *lecția despre cub, despre simbol, despre Eminescu, despre statuia sculptorului Gheorghe Anghel de la Atheneu*.

A fost foarte legat de cauza **Eminescului**. M-a luat cu el de multe ori, la începutul anilor '80, la niște misterioase și tensionate ședințe, care se țineau la Muzeul Literaturii, în puterea nopții, până spre dimineață, ferite de ochii indiscreți și dedicate în totalitate șanselor de editare a **Integralei Eminescu**.

La sugestia lui am realizat și se află la Slobozia, pe peretele Palatului Culturii – **Ionel Perlea**, lucrarea de artă monumentală – **Zeïta Ceres**, iar la Paltul Copiilor, cele două mari lucrări de artă monumentală: **Eminescu și muzele poeziei și Arta populară și muzele**.

Memorabilă o consider a fi vizita pe care a făcut-o la TVR – și la care m-a rugat să-l însoțesc – la invitația lui **Tudor Vornicu**, pentru o emisiune de o oră ce urma să-i fie dedicată și difuzată în direct, în fiecare sâmbătă la prânz: „*O oră cu Nichita Stănescu*”.

Cu foarte mare greutate a reușit să-l convingă pe amfitrion și echipa lui minunată, că trebuie filmată acasă la el, adică acasă la artist.

Activiștii ai suferinței, era apelativul său preferat, de multe ori la întâlniri prietenești. Mai ales după încercarea – foarte violentă și dură, de blocare de către Directorul Muzeului de Artă (în acord cu prietenul său, generalul Dima și desigur alți activiști de teapa lor) a manifestării din 15 iunie 1983, dedicată lui **Miahi Eminescu**.

Se simțea foarte bine în compania lui **Dumitru Fărcaș** și a lui **Ghiță Mureșan** și cânta cu ei cu precădere cântecul maramureșan: „*Când s-o'npărțit norocu, fost-am plecat la lucru...*”

La ultima sa întâlnire cu **Ilie Purcaru**, de la mine din casă, din 25 iunie 1983, în vederea unui interviu consistent, la o călduroasă precizare a acestuia: **clasic în viață**, răspundea cu un ton de amară ironie: **care clasic....care viață, bre....**

Tot în acel dialog, marcat de nuanțe testamentare, foarte nemulțumit de evoluția relațiilor cu unul dintre foștii așa zis prieteni și chiar cu o persoană din intimitatea sa, își argumenta în apoteoză nemulțumirea: **și are păreri literare dom'le...și mie îmi pare foarte rău că are păreri literare...eu însumi n-am păreri literare...dar'mite ea...și nici nu mai știu dacă mai stau mult în această împerechiere...**

Îl anunța astfel, pe **Ilie Purcaru** și pe cei câțiva prieteni, că va pleca de acasă și se va desface de acea căsătorie nereușită și pe care o simțea că-i este potrivnică.

Nesomnul – după cum scria prietenul său de o viață, **Gheorghe Tomozei** – i-a fost fatal.

Cedând pentru o scurtă perioadă, casa de pe Căderea Bastiliei (care i-a fost repartizată din cele mai înalte dispoziții și în care urma să locuiască cu mama și sora lui, spre a fi îngrijit și ocrotit și mai ales spre a putea dormi pe săturate) unui insidios, pragmatic și mai ales iresponsabil vizitator, avea să-și semneze singur condamnarea la moarte.

În revista **Tribuna** din anul 1993, într-un memorabil interviu luat mamei și surorii lui de către **Ovidiu Suci**, acestea declarau:

„Și-a dorit în permanență să stăm împreună și să aibă o familie adevărată. Să avem grije de el ca să poată să scrie liniștit. A fost foarte chinuit. În ultima perioadă a vieții lui, nu a avut nici casă, nici mâncare. A fost o perioadă cumplită. Toți cei care îl frecventau, tot felul de nechemăți, care nu aveau nici o legătură cu el, nu aveau nici un fel de respect față de timpul și viața lui. Îl foloseau doar, profitau de el pentru orice. A fost oribil ce s-a întâmplat în ultimii ani acasă la el. Și l-au omorât. Suna la noi după mâncare. Era un adevărat complot al distrugerii îndreptat împotriva lui”.

Iar în interviul luat de către **Glasul națiunii** – anul VI, nr.1 (172) ianuarie 1994, afirmau:

„Nu s-a înregimentat cu nimeni și la nimic. El, Nichita, nu a avut aproape nimic și nici nu a cerșit și nu s-a milogit să aibă. Să obțină. Ar fi avut și el o vilă, ar fi avut de toate. Micuțul apartament din Piața Amzei l-a primit de la Municipiu și nu de la Uniunea Scriitorilor.

Este concludentă caracterizarea nerușinată găcută de către aceasta, (US n.n.) pentru Academia din Stockholm, cu ocazia propunerii pentru **Premiul Nobel pentru literatură**, unde se foloseau cele mai nepotrivite cuvinte și expresii...Îl invidiau și îl urau pentru talentul lui.

Neînregimentându-se nici în sus, nici în jos, nici în dreapta, nici în stânga, nu i-au dat nimic. Pesemne că așa se hotărâse la Comana, la **Gogu Rădulescu**. Ori cu ei și dirijat de ei, ori deloc.

Avea un geniu al vorbirii, al comunicării pe care nu l-am mai întâlnit la nimeni.

Era însă foarte vulnerabil și suferea în tăcere.”

Foarte multe persoane care l-au frecventat – și despre care el, în antume și postume, aproape că nu a făcut referiri – din diferite rațiuni, în toate cazurile însă ireverențioși, iresponsabili, dar mai ales vinovați, lansează zvonuri și legende „impregnate de alcool”.

Nu mai ascultați pe nimeni vorbind despre viața și moartea lui.

Ascultați-l numai pe **Nichita Stănescu**, despre viața lui, despre crezurile lui, despre cei din jurul lui. Credeți-l numai pe el. Nu-i ascultați pe ceilalți. N-aveau cum să-i înțeleagă unicitatea și măreția lui și asta în cel mai bun caz. Căci ceilalți, despre care el, poetul – așa cum afirmă îndurerata lui soră – avea păreri clare, „știindu-l pe fiecare cât îi poate pielea” precum era previzibil, de fiecare dată, vor vorbi despre ei – el, cel evocat, nefiind decât un *martor* al vieții și poate, „operei” lor, de cele mai multe ori poetul aflându-se în *stare bahică*.

Citiți doar cele două interviuri acordate de mama și sora lui: **Tribuna** de la Cluj din 29 octombrie 1992 și în **Glasul națiunii** de la Chișinău, nr.1 din ianuarie 1994. Și deopotrivă ascultați-o pe **Mariana**, minunata lui soră, relatând – în interviul luat de către **Eugen Zainea** – grozăvii despre condițiile familiale și sociale în care și-a trăit ultimile clipe fratele ei. Citiți și ascultați ultimul interviu acordat de către poet, marelui ziarist **Ilie Purcaru** în vara lui 1983 – 25 iunie, cu câteva luni înainte de plecarea sa definitivă.

Veți afla tot ce vă interesează și ce trebuie să știți.

Ultimul dialog cu **Nichita Stănescu** l-am avut în dimineața zilei de 8 decembrie 1983, cu 4 zile înaintea morții sale. M-a sunat la atelier, în jur de ora 9 și mi-a mulțumit pentru felul cum l-am evocat și mai ales l-am citat în legătură cu fenomenul **Mihai Eminescu**, într-un microinterviu acordat d-lui **Victor Niță** în revista **Flacăra**. Mi-a spus mai ales că este pe cale să facă „o mare prostie, de care o să ne pară rău la toți”. Și lui și mamei și surorii lui și nouă, celor care-l iubim. Pleacă la Turnu-Severin, la o stupidă *nuntă cu dar* – ediția sătească, de provincie, a adevăratei nunți, care avusese loc în București, în Cartierul Militari, în august. Era nemulțumit de perspectivă, deoarece era foarte răcit. Nu am realizat pericolul și nu am intervenit așa precum poate dorea. La fel s-a întâmplat și în dialogul pe care l-a avut în aceeași zi cu sora lui, **Mariana** și cu admiratoarea lui, ziarista **Raluca Tulbure**.

Aveam să-l mai văd doar în noaptea de 13 decembrie, la morga Spitalului de Urgență și la Cimitirul Bellu, la procesiunea funebră.

A fost una dintre cele mai minunate ființe pe care le-am întâlnit în decursul existenței mele.
Avea geniul bunătății, al generozității și al feacerii de bine.
A fost idolul și simbolul generației mele.

NICHITA STANESCU – IDOLE ET SYMBOLE D'UNE GENERATION

J'ai vu pour la première fois Nichita Stănescu à la fin des années '60, lors d'une réunion du Cénacle "Nicolae Labiș" de l'Union des Écrivains. Depuis ce moment, le poète est venu et revenu souvent dans mon atelier du quartier "Drumul Taberei". C'était le commencement d'une longue et étroite amitié.

Dans ce texte, je présente Nichita avec ses joies, ses tristesses et ses révoltes. Pour une meilleure compréhension des angoisses de celui qui fut l'un des créateurs les plus originaux et les plus accomplis de la poésie roumaine moderne, j'y reproduis deux fragments des interviews accordées par la mère (Tatiana) et la soeur (Mariana) du poète aux revues "Tribuna" (1993) et "Glasul națiunii"(1994).

Nichita a été l'un des êtres les plus admirables que j'aie rencontrés dans ma vie. Il avait le génie de la bonté et de la générosité. Il a été l'idole et le symbole de ma génération.